

מבחן בעברית: הבנה, הבעה ולשון

לעולים חדשים

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

12 שנות לימוד

(מבחן דגם - מועד קיץ תשע"ח)

מדבקת נבחן

אנו רואים בקיום טוהר הבחינות משימה חינוכית, ערכית ומוסרית,
שהמערכת כולה נקראת להיערך להצלחתה.
באחריות הנבחן/הנבחנת לשמור על טוהר הבחינות בהתאם לכללים ולהנחיות
בעל פה ובכתב על גבי שאלון הבחינה ועל ידי אחראית הבחינה.

הוראות לנבחן

משך הבחינה: שעתיים

מבנה השאלות ומפתח ההערכה:

50 נקודות	הבנה והבעה	פרק א -
	ענה על <u>אחת עשרה</u> השאלות בפרק זה:	
	הבנה: ענה על <u>כל</u> השאלות: 1-10	
	הבעה: מטלת כתיבה – ענה על <u>אחת</u>	
	מתוך שתי השאלות - לבחירתך – שאלה 11	
10 נקודות	הפועל	פרק ב -
	ענה על <u>שתי</u> השאלות: 12-13	
10 נקודות	שם העצם	פרק ג -
	ענה על <u>שתי</u> השאלות: 14-15	
5 נקודות	מילות היחס	פרק ד -
	ענה על <u>שאלה</u> : 16	
25 נקודות	תחביר	פרק ה -
	ענה על <u>חמש</u> השאלות: 17-21	
100 נקודות	סה"כ	סה"כ יש לענות על 21 שאלות

חומר עזר מותר בשימוש: אין

הוראות מיוחדות:

1. בשאלון זה אין בחירה בין שאלות.
2. את כל התשובות יש לרשום **בגוף הבחינה**.
3. יש להקפיד על כתב ברור, כתיב נכון, כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.
4. בסיום הבחינה יש למסור למשגיח את מחברת הבחינה.
5. השאלון מנוסח בלשון זכר, אך מיועד לשני המינים.

ב ה צ ל ח ה !

פרק א' – הבנה והבעה (50 נקודות)

בפרק זה שלושה טקסטים, קרא אותם, וענה על כל השאלות 1-11.

טקסט א':

כל דור משוכנע שהעברית של הדור הבא גרועה יותר

אקדמיה ללשון העברית מנסה להכניס מילים חדשות אל שפת הדיבור, אבל דווקא בעידן האימוגי היא מצליחה להמציא את עצמה מחדש ■ משיתופים בפייסבוק ועד לפוסטרים על קרטוני חלב ■ העברית מעולם לא הייתה פופולרית יותר.

מעובד מתוך: גלובס, מגזין G, יעל בן ישראל, 12 בדצמבר 2017

פסקה א' ישנן הרבה מילים חדשות שאתם לא מכירים. באקדמיה ללשון עברית רוצים להכניס אל שפת הדיבור העברי מילים חדשות, לכן האקדמיה מפרסמת ברשתות החברתיות, משתפת פעולה עם חברות כמו תנובה, שעל קרטוני החלב שלה אפשר למצוא את המילים החדשות שסטודנטים לאמנות ציירו ועוד.

פסקה ב' באקדמיה ללשון עברית מתרגזים כשמתמשים לא נכון בשפה העברית? רונית

גדיש, מהאקדמיה ללשון העברית, משיבה "להיפך! כיום משתמשים בכתיבה באימוגיים. שפה, משתנה מהר יותר מכתב, כתב הוא אחיד, ולא משתנה כל-כך מהר. לפני 15 שנים אי אפשר היה לנסוע באוטובוס כי כולם דיברו בטלפון, אבל עכשיו כבר יש דממה, כי כולם כותבים הודעות, אז יש פה תהליך של מעבר מדיבור לכתיבה".

פסקה ג' הבלשן^(*) פרופ' גלעד צוקרמן טוען שאנחנו מדברים ישראלית ולא עברית. מה דעתך על זה? "זה עניין תרבותי, זו לא החלטה של בלשן^(*). הוא טוען שהעברית מושפעת מהידיש^(**). אני לא מבינה יידיש, אבל כן יכולה לקרוא עברית מלפני 3,000 שנים, וזה שאני מרגישה שאני קוראת עברית זה מה שקובע".

פסקה ד' מה לגבי סלנג ומילים לועזיות? "סלנג זה דבר נפלא. מילים לועזיות? ידעת שספסל וסנדל אינן עבריות? הן מילים יווניות. לפרגן זה מיידיש. מאיפה באו המילים: קפה? נמל? פונדק? אין דבר כזה שפה טהורה. שפות זה דבר משתנה. תפקיד האקדמיה לנסות להכניס מילים חדשות".

(*) – בלשן - אדם העוסק בחקר הלשון.

(**) – יידיש – אידיש – שפה "יהודית-גרמנית" שנכתבת באותיות עבריות.

השאלות

ענה על כל השאלות 1-11.

1. א. על פי טקסט א', מה תפקידה של האקדמיה ללשון עברית?

(2 נקודות)

ב. כיצד מתבצע תפקיד זה? ציין שתי פעולות שמבצעת האקדמיה.

(2 נקודות)

2. מהו התהליך אותו עוברת השפה כיום?

(2 נקודות)

3. א. הפרופ' גלעד צוקרמן טוען טענה. מה הוא טוען?

(2 נקודות)

ב. מה עונה לו המרואיינת?

4. א. בטקסט א' בפסקה ד' מוזכרות מספר מילים משפות שונות. הקף את ההיגדים הנכונים, על פי ההקשר שלהם.

(2 נקודות)

- ספסל היא מילה מיוונית.
- לפרגן היא מילה מיידיש.
- קפה, נמל, פונדק מילים גרמניות.
- סנדל היא מילה מיוונית.

ב. " הוא טוען שהעברית מושפעת מהיידיש ". (פסקה ג')
למי מכוונת המילה " הוא " במשפט?

(2 נקודות)

טקסט ב':

לדבר ישראלית, לא עברית

מעובד מתוך: הארץ – סוף שבוע - הקצה, גלעד צוקרמן, 10 באפריל 2014

פסקה א' "עשר שקל" אינה טעות מזעזעת בעברית אלא ביטוי נהדר בישראלית. הדקדוק של הלשון הישראלית מצוי בראש של מי שמדבר את השפה ולא בספר שנכתב על ידי האקדמיה ללשון העברית. דובר הישראלית פועל לפי חוקים ברורים. למשל: אין מי שמדבר ישראלית כשפת אם שאומר "מכונית חדש".

פסקה ב' **איך נוצרה הישראלית?** הישראלית, מושפעת מעברית, יידיש, רוסית, פולנית, לדינו, גרמנית, ערבית, ערבית יהודית, צרפתית, ארמית ועוד. הישראלית איננה התפתחות של העברית.

פסקה ג' **האם הישראלית היא שפה בעלת מילים מועטות?** צוקרמן מביא סטטיסטיקה המראה שהישראלית לא רק שאינה שפה כזאת, אלא היא שפה עשירה בהרבה מן העברית בשל המקורות הרבים שהיא נבנית מהם.

פסקה ד' **אלו שמדברים ישראלית כשפת אם אינם טועים, ואין לאף אחד זכות לתקן את דיבורם.**

5. א. על פי טקסט ב', מה טוען הכותב לגבי דיבור שגוי כמו: "עשר שקל"? (2 נקודות)

ב. הכותב יוצא נגד הפרסומים של האקדמיה ללשון עברית, מה הוא אומר בהקשר לזה? (3 נקודות)

6. ציין את הקשר בין טקסט א' ובין טקסט ב'. (4 נקודות)

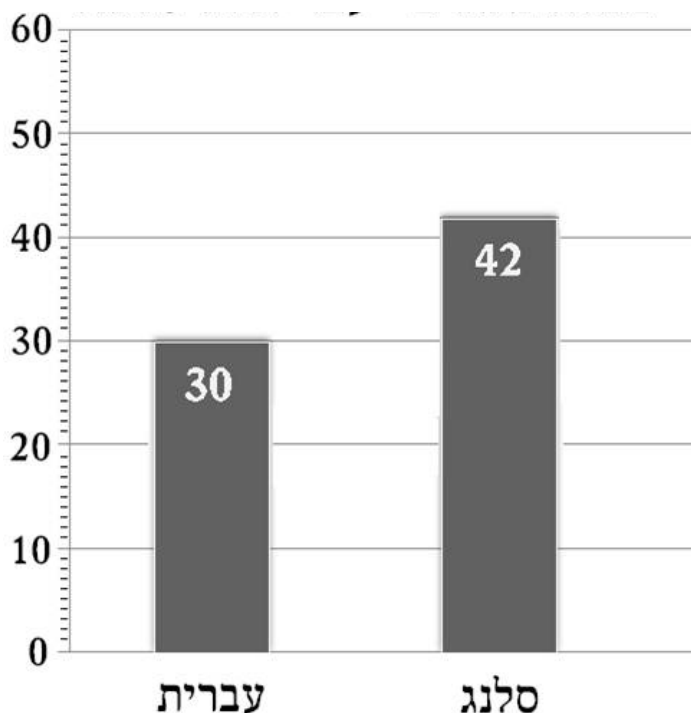
- קשר של הוספה
- קשר של פירוט
- קשר של ניגוד/עימות
- קשר של סיבה ותוצאה

7. על פי טקסט ב' האם הישראלית היא התפתחות של השפה העברית? נמק. (3 נקודות)

8. לפניך משפט מפסקה ג' בטקסט ב': "הישראלית היא שפה עשירה בהרבה מן העברית בשל המקורות הרבים שהיא נבנית מהם." כתוב במילים שלך למה הכוונה? (2 נקודות)

השפעת הסלנג על העברית - מי ישמור על השפה העברית?
מתוך: השפה במרכז, עבודת תלמידי בית ספר צורים, ראש העין

דיבור בסלנג לעומת דיבור בעברית תקנית בלבד

השאלות

9. סמן את המשפטים הנכונים - התואמים את מה שמציג הגרף: (2 נקודות)

- א. אנשים משתמים בדיבור בסלנג – יותר מאשר בעברית תקנית.
- ב. אנשים מעדיפים להשתמש בעברית תקנית בלבד.
- ג. אנשים מעדיפים להשתמש בסלנג ובעברית תקנית באותה מידה.
- ד. עברית תקנית – אינה מועדפת על פני שילוב סלנג בדיבור.

10. בטקסט ג' (גרף) נתונים שמתאימים לנאמר בטקסט א'. מה משותף לטקסט א' ולטקסט ג' (הגרף)? (4 נקודות)

ענה על שאלה 11.

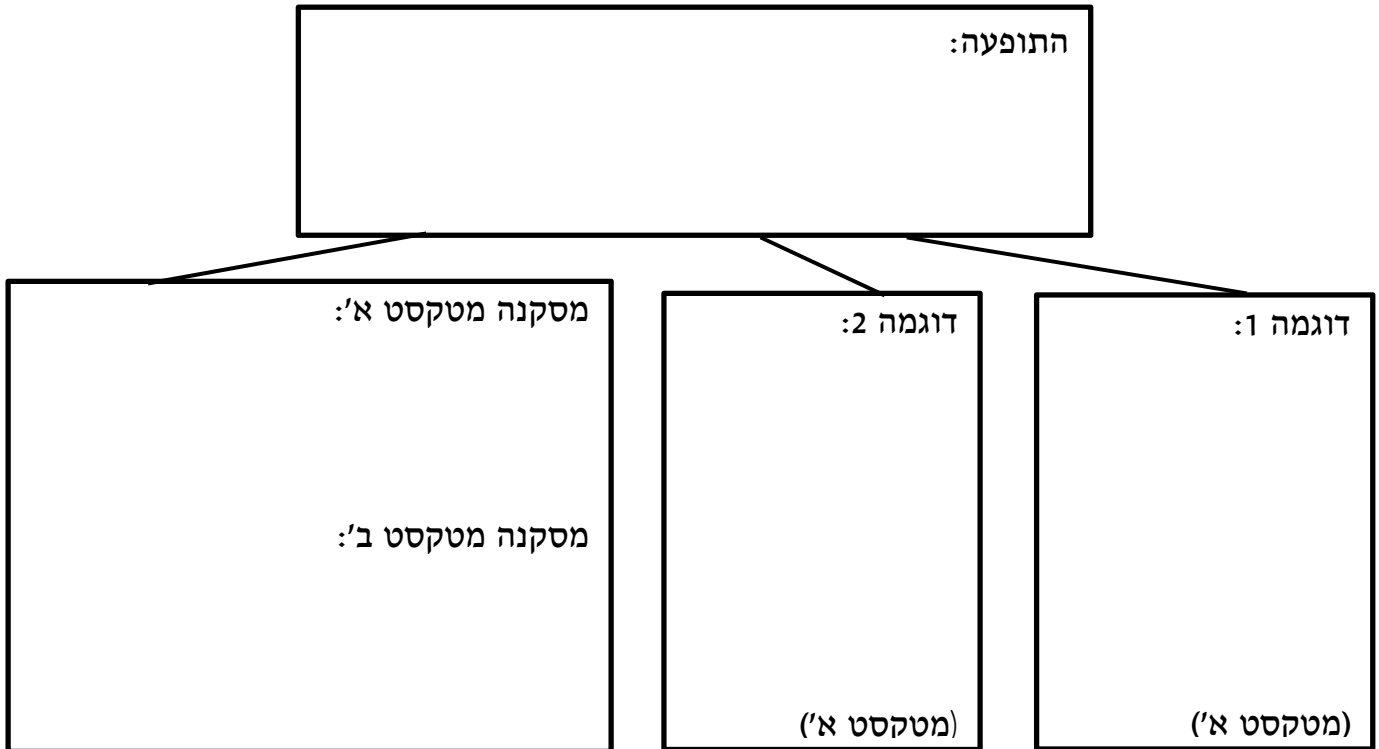
11. הבעה

לפניך שתי שאלות: (1), (2). בחר **אחת בלבד** וענה על שני הסעיפים בשאלה שבחרת.

(1) סיכום בורר/ממזג

א. לפניך תרשים. מלא את המשבצות הריקות

(7 נקודות)

(8 נקודות)

ב. כתוב סיכום בלשונוך.

בסיכומך התייחס ל**תופעה** שמוצגת בשני הטקסטים, ל**דוגמות (2 דוגמות)** ול**מסקנה** שעולה מטקסט א' ומטקסט ב' (אורך הסיכום כ- 8 שורות).

(2) חיבור עמדה/טיעון

אם בחרת בשאלה זו:

א. מלא את הטבלה הבאה:

(7 נקודות)

לפניך טענה:	
תפקיד האקדמיה ללשון עברית הוא להחדיר מילים חדשות לשפה	
אני תומך ב / מתנגד ל / מסתייג מה- טענה	(הקף את בחירתך)
כי:	(רשום נימוק)
המתנגדים לדעתי אומרים:	

ב. כתוב חיבור קצר שנושאו הטענה: **תפקיד האקדמיה ללשון עברית הוא להחדיר מילים חדשות לשפה.** (8 נקודות)

בחיבורך כלול את הרכיבים הבאים: 1. כותרת, 2. פתיחה + הטענה + דעתך 3. המתנגדים לדעתך 4. פסקת סיום.

החיבור

פרק ב' – הפועל (10 נקודות)

ענה על שתי השאלות 12-13 (לכל שאלה – 5 נקודות)

12.א. לפניך שלושה סעיפים. בכל אחד מהם השלם את צורת הפועל החסרה על פי השורש של הפועל המודגש.

- (1) האקדמיה ללשון עברית **מפרסמת** את פרסומיה ברשתות החברתיות. כל בעל עסק _____ בפייסבוק את פרסומיו.
- (2) באקדמיה ללשון עברית לא **מתרגזים** כשלא משתמשים נכון בשפה. פרופ' צוקרמן _____ שהאקדמיה ללשון עברית מנסה לכפות עברית משלה.
- (3) בשפה הישראלית אוהבים **לכתוב** ומשתמשים לשם כך באימוגי.. בשפה הישראלית רואים מעבר לשפה ש _____ בה ופחות שפה שמדברים בה.

12.ב. לפניך שני משפטים. בכל משפט, הקף את המילה המתאימה למשפט מבין המילים המודגשות.

- (1) האקדמיה ללשון עברית **פירסמה** / **פורסמה** ציורים על קרטוני חלב.
- (2) מי ש **מדובר** / **מדבר** בעברית ישראלית לא אומר "מכונית חדש"

13. לפניך קטע, ובו ארבעה פעלים חסרים. השלם את הפעלים על פי השורשים שבסוגריים.

- השפה הישראלית _____ (ש.פ.ע) מעברית ומשפות אחרות בנוסף.
- השפה הישראלית לא _____ (פ.ת.ח) מהשפה העברית.
- אלו ש _____ (ד.ב.ר) ישראלית כשפת אם אינם טועים, ולכן
- מי ש _____ (ת.ק.ג) את שפתם היא זאת שטועה.

פרק ג' – שם העצם (10 נקודות)

ענה על שתי השאלות 14-15 (לכל שאלה – 5 נקודות)

14.א. לפניך שלושה שמות, כתוב אותם בצורת הריבוי.

• שפה

• מילה

• רשת (חברתית)

ב. לפניך שני משפטים ובהם מודגשים שמות עצם בצירוף כינויי שייכות (קניין).

• פעילותה של האקדמיה ללשון עברית חשובה ביותר.

• כולם היום כותבים הודעות ומשתמשים באימוג'י, לכן השפעה שלהם רבה.

את המילה פעילותה אפשר לכתוב בשתי מילים: _____

את המילה השפעה שלהם אפשר לכתוב במילה אחת: _____

15.א. לפניך שני שמות: מלון, הצלחה

כיצד נוצר כל שם:

השם: מלון דרך תצורה: _____

הצלחה דרך תצורה: _____

ב.

פרק את המילים שלפניך לבסיס וצורן סופי ורשום את משמעות הצורן הסופי.

משמעות הצורן	הצורן הסופי	הבסיס	המילה
			כפית
			שירון
			מלכותי

פרק ד' – מילות היחס (5 נקודות)

ענה על שאלה 16.

16. א. כתוב את מילת היחס שבסוגריים בצורתה המתאימה.
- (1) האקדמיה ללשון העברית רוצה לעדכן את הדיבור העברי ולהכניס _____ (אל) מילים חדשות.
 - (2) תנובה – על קרטוני החלב _____ (של) אפשר למצוא את המילים החדשות.
 - (3) הישראלית מושפעת ממספר שפות: יידיש, גרמנית, פולנית ועוד _____ (בלעדי) השפה לא היתה עשירה כל כך.

ב. כתוב את מילות היחס החסרות במשפטים שלפניך:

- (1) לפני מספר שנים היה לא נעים לנסוע באוטובוס _____ רעש המדברים בטלפון מסביב.
- (2) המילה "לפרגן" נכנסה אל השפה _____ יידיש.

פרק ה' – תחביר (25 נקודות)

ענה על חמש השאלות 17-21 (לכל שאלה – 5 נקודות).

17. א. במשפטים (1)-(3) השלם את ביטויי הסיבה והתוצאה המתאימים. בחר מן הרשימה שלפניך: **משום כך, כיוון ש-, כתוצאה מ.**
- (1) מילים חדשות נכנסות לשפה _____ פעילות האקדמיה ללשון עברית.
 - (2) אין דבר כזה שפה טהורה, _____ השפה היא דבר משתנה.
 - (3) הרבה מילים לועזיות נכנסות לשפה _____ סלנג ומילים לועזיות זה דבר נפלא.

ב. לפניך משפט שחסרה בו מילת קישור

האקדמיה ללשון עברית פועלת במרץ _____ נוכל להשתמש במילים חדשות ולדבר בעברית נכונה.

(1) השלם את מילת הקישור החסרה במשפט.

(2) מהו הקשר הלוגי שמילת הקישור שכתבת מציינת?

הקף את האפשרות הנכונה :

סיבה ותוצאה, תכלית, ויתור

18. הוסף בקטע שלפניך את ה"א היידיוע רק במקומות הנכונים.

העברית היא _____ שפה של היהודים ושל השומרונים. היא השפה _____ רשמית

ו _____ עיקרית של מדינת ישראל.

לא תמיד שימשה _____ עברית כשפת דיבור. _____ תקופה ארוכה שימשה העברית רק

כשפת הכתב.

אליעזר בן יהודה לחם למען השפה העברית. הוא נלחם על כך ש _____ שפה העברית

תהיה השפה הלאומית של היישוב העברי בארץ.

19. במשפטים שלפניך הקף את המילה המודגשת המתאימה בכל משפט :

(1) הדקדוק של הלשון הישראלית **מצוי / מצויה** בראש של מי שמדבר את השפה,

ולא בספר ש **נכתבה / נכתב** על ידי האקדמיה ללשון עברית.

(2) אלפי ישראלים **צפויים / צפויות** לשלב מילים חדשות בשפת הדיבור שלהם.

(3) השפה הישראלית **משלבת / משלב** מספר שפות, לכן היא שפה עשירה

(4) הסלנג **משפיע / משפיעה** על עושר השפה הישראלית החדשה.

20. ענה על סעיפים (1) ו (2) על פי ההוראות.

(1) רונית גדיש, מהאקדמיה ללשון עברית, אמרה: "אנחנו לא מתרגזים כשמשתמשים לא נכון בשפה".
כתוב את המשפט בדיבור עקיף.

(2) צוקרמן טען שהשפה הישראלית בעלת מקורות רבים, ולכן היא שפה עשירה הרבה יותר מהעברית.
כתוב את המשפט בדיבור ישיר.

21. א. לפניך משפט שמני בזמן הווה.
העברית של הדור הבא היא שפה גרועה יותר.
כתוב את המשפט בזמן עתיד.

ב. לפניך משפט בזמן הווה.
האקדמיה ללשון עברית מצליחה להחדיר מילים חדשות לשפה.
כתוב את המשפט בזמן עבר.

ג. השלם במשפט שלפניך את הפועל להיות בהטיית הזמן הנכונה.
שיתופים בנוגע לחידושי מילים _____ בפייסבוק ועל גבי קרטוני החלב.

ב ה צ ל ח ה !